

Sagrario Aleman

50 URTEKO TALAIATIK
EUSKARARI BEGIRA

EUSKARAREN ERREZETA

“Nik farmazia ikasi nuen, baina unibertsi-tatean hasi nintzela, euskarazko eskolak ematen hasiak ziren gazte batzuk, eta jendea behar zen. Anaia eta ahizpa ere arituak ziren lehenago. Horrelaxe sartu nintzen, behar bat zegoelako, euskaltzalea nintzelako eta euskara ikasi nahi zutenak bazirelako. Hasieratik argi izan dugu ikuspegi gramatikal bat eman ordez hitzunak atera behar genituela hementik. Niretzat, bilgunea izan da Campion, jende heldu eta gazteekin kontaktuan egoteko toki bat. Beti ikusi dut Nafarroaren edo gizartearen ispilu gisa. Ni hori partaide izan naiz, eta nire ekarpena egin dut. Irakasle eta zuzendari. Kanpora begirako irudi izatea tokatu zait batez ere, baina beti taldean egin ditugu lanak. 2017ko abuztuan hartu nuen erretiroa”.

“Hizkuntza baino gauza politizatuagorik gutxi”

1971-72 ikasturtean sortu zen Iruñeko Arturo Campion euskaltegia, ordura arte han-hemenka euskara eskolak ematen ari ziren hainbat taldek bat egin zutenean. Konpainia karrikan pisu bat hartuta, egoitza finkoa zuen Euskal Herriko lehenetariko euskaltegia izan zen. 1978an lekualdatu ziren oraingo lokaletara, Comedias kalera. Bertan hartu gaitu Sagrario Alemanek (Etxaleku, 1952), 35 urtez zuzendaria izandakoak, euskaltegiaren 50. urteurrenean. Bertatik begiratu dio, 50 urtez, berreuskalduntze prozesuari.

ANDER PÉREZ **JOSU SANTESTEBAN**

Zuk euskara zenekarren etxetik, eta ez zutenei irakastera pasa zinen Iruñean. Gerora, Euskaltzaindiarako sarrera hitzaldian, “berdetik horira” esan zenion salto horri. Nolako jauzia izan zen?

13 urterekin etorri nintzen. Jende askorentzako arrotza zen euskara bera, ez zuten inoiz aditu. Kolegioan euskaraz egin nezan eskatzen zidaten batzuk, entzun nahi zutelako. Gogoan dut, baita ere, Udal plazako Ziga dendan bazela kartel bat, “euskaraz mintzatzen da”. Hori ikusteak etxean sentiarazten ninduen nolabait. Etortzerako, aitak esan zigun: “Norbaitek zerbait esaten badizu, zuk esan bi hizkuntza dakizkizula. Ondoan duzun horrek seguraski bakarra daki”.

Orain 50 urte, euskaltegia ireki zutenean, zein zen ikasleen motibazioa?

Esanen nuke Nafarroan motibazioa hasiera hartan zena dela oraindik ere, neurri handi batean. Nik motibazio horri identitarioa deituko

nioke. Jendeak bere burua hemengotzat zuen, hemengotzat zeukaten euskara, askoren etxean egona zen, gurasoak edo aitona-amonak euskaldunak ziren. “Ni ere hemengoa naiz, nire hizkuntza da hau eta ikasi behar dut”. Gaur egun motibazio horrek segitzen du, nahiz eta inoiz ez den arrazoi bakarra izaten.

Eferbeszentzia politiko eta herrigintza pultsu handiko garaiotan sortu eta hazi da Campion. Horrek kutsatuko zuen euskaltegia bera.

Sanferminetako barrakak, Euskararen Legearen kontrako kanpainak, Zaldiko Maldiko Elkartearen sorrera, Euskalerrria Irratia, Egunkaria, Karrikiri... Guzti horietan, eragile zuzenak beste batzuk izan arren, beti izan dira Campion eta Campiongo jendea. Helduen euskalduntze-alfabetatzean, beti militanteak izan dira irakasleak. Irakaskuntza arautua profesionalizatu da, eta, bere alde on guztiekin, militantziaren galera bat dakar horrek. Helduen euskalduntzean hori gutxiago ematen da; ez

Sagrario Aleman, Arturo Campion irudikatzen duen kilikiarekin: "Guretzat, Campion, euskara ikasi zuen heldu bat zen, euskararen alde hainbeste egin zuena. Izen egokia zen".

da garai batean adinakoa, baina esanen nuke oraindik militantziaz jokatzen dela.

Baina bada dioenik moteltze bat antzematen zaiola berreuskalduntze prozesuari...

Administrazioak esaten du: norbanakoak egin dezala, eta botatzen digu pilota guri. Baina beldur naiz askotan euskalgintzatik ere ez ote dugun esaten: egin dezala administrazioak. Elkarrekin aritu behar dugu, baina jakinda nork zirikatzeko duen. Eta nik uste dut gu zirikatzailak izan behar garela, besteak beste. Euskararen alorrean egin diren pauso handiak egin dira euskalgintzatik etorri delako halako indar bat. Berrito ere hartu beharko genuke protagonismoa.

Euskaltzain izendatu zintuztenean aipatu zen herrigintza akademiara eramatera zindoazela nolabait. Beharrezkoa da hori?

Euskaltzaindia bezalako toki batean beharrezkoa da arlo guztietatik etorriko den jendea. Jende asko da hizkuntzaren arloan oso jakintza handikoa, eta Iker Sailean, adibidez, jende hori nahitanahiezkoa da. Baina beste atalean, jagon-en, sustapen lana egiten da. Egin izan da lehen alfabetatze taldeak, ber-

tsolari txapelketak, Bai Euskarari kanpainak-, eta segitu behar da. Eta alde horretatik komenigarria da bai, gizartearen ikuspegi orokor bat izateko.

Transmisioaren ikuspegitik, zer garrantzia du helduak euskalduntzeak?

Momentu batean indarra haurren irakaskuntzan jarri zen, eta jende askok pentsatu zuen, eta oraindik pentsatzen du, haurrak euskaldunduta aski dela. Beste askok pentsatzen dute haurrek ikasiko dutela haiek baino errazago, baina hori ere ez da egia. "Ikasiko dute haurrek eta horrekin egingen dugu aurrera". Alde horretatik, utzikeria are handiagoa da: lehen norberak bere buruari jartzen zion egitekoa, eta orain berdin jokatzen dugu guztiok, beste baten gain utziz euskalduntze prozesua: gurasek haurrengan, administrazioek norbanakoengan. Bakoitzak bere gaintik kentzen du eginkizuna.

Politikagintzan ere aritua zara. Zuretzat bereizi ezinak ziren euskara eta abertzaletasuna?

Askotan esaten da hizkuntza ez dela politizatu behar, baina gauza guztiak daude politizatuta, eta hizkuntza baino

politizatuagorik gutxi. Gaur egun Nafarroan egiten den hizkuntza politika euskararen kontrakoa da. Eta gaur egun go alderdi abertzaleek ere arlo hori utzi samar dutela iruditzen zait: askoz ere euskaldunagoak dira bere funtzionamenduan, baina beste gauza asko euskararen gaintik jartzen dira. Bestalde, gaur egun badira abertzale sentitzen ez diren euskaldun asko, eta normala da: zenbat eta jende gehiagok ikasi euskara, hor denetarik izango da. Baina abertzale izatea euskara jakin gabe... niri oso zaila egiten zait ulertzea. Uste dut alde horretatik eskas gabiltzala kontzientzia politikoan.

Zer datorkizu burura Arturo Campion euskaltegiak 50 urte bete dituela entzuterakoan?

Bi gauza. Batetik, gauza ona, 50 urtez irauteko gauza izan garela. Bestetik, diot: 50 urte eta oraindik nola dagoen Iruñea... Akaso beste funtzio bat beharko luke dagoeneko euskaltegiak, baina oraindik segitu behar du hasieran zuen horrekin, eta urte luzetarako: bereziki hiztunak ateratzeko tokia behar du. Zoritxarrez, oraindik bizi behar du urte gehiagoz, ez da bukatu, 50 urte ez dira aski izan. ●